

УДК 94: [323.23(430:4-11):070(477.85)], 1939“

ECHOES OF INTERNATIONAL POLITICS IN THE UKRAINIAN PRESS: REACTION TO THE HITLER-STALIN AGREEMENT IN 1939

ВІДЛУННЯ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ:

РЕАКЦІЯ НА УГОДУ МІЖ ГІТЛЕРОМ І СТАЛІНОМ В 1939 Р.

Drobina L.M. / Дробіна Л.М.

Ph.D., assistant / к.і.н., асист.

ORCID: 000-0002-3275-7767

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,

Chernivtsi, St. Kotsyubinsky, 2, 58002

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,

Чернівці, Коцюбинського, 2, 58002

Анотація. В статті розглянуто, як буковинська преса відображала міжнародні події напередодні Другої світової війни на прикладі реакції на пакт Молотова-Ріббентропа 1939 році. Досліджено як різні країни та їхні медіа сприйняли цю знакову подію, що стала передвісником Другої світової війни. Зазначено, що підписання пакту стало несподіванкою для світової спільноти і викликало різноманітні реакції; договір радикально змінив геополітичну ситуацію в Європі і поставив під сумнів існуючий світовий порядок. Водночас зауважено, що медіа відіграли ключову роль у формуванні громадської думки, інтерпретуючи події відповідно до своїх політичних поглядів.

Детально розглянуто матеріали української та світової преси того часу і відзначено реакцію різних країн. Велика Британія і Франція, хоч і були здивовані та розчаровані діями СРСР, але продовжували дипломатичні зусилля для запобігання війні. Американські ЗМІ обговорювали можливість втручання США у європейський конфлікт. Особливу увагу приділено аналізу матеріалів газети "Час", що дозволяє простежити, як українська преса відображала напруженість передвоєнного періоду.

Ключові слова: пакт Молотова-Ріббентропа, Друга світова війна, ЗМІ, газета «Час», міжнародні відносини, політичний аналіз.

Вступ.

Пакт Гітлера-Сталіна, підписаний в 23 серпня 1939 р., є одним із найбільш сумних і суперечливих епізодів світової історії. Офіційно він мав на меті забезпечити мир між Німеччиною та СРСР, однак, справжні наміри обох тоталітарних режимів – розділити сфери впливу в Європі, позбавивши незалежності суверенні держави: Польщу, Литву, Латвію, Естонію, Румунію і Фінляндію, зафіксовані в таємному протоколі, який довгий час приховувався від світової спільноти. Пакт не тільки грубо порушував принципи міжнародного права, такі як суверенітет держав та мирне вирішення конфліктів, а фактично призвів до початку Другої світової війни, дозволивши Німеччині напасти на Польщу без ризику радянського втручання. Це офіційне тлумачення даного

договору, але до написання цих кількох рядків, історикам потрібно було дослідити стоси різних документів, і серед них преса того часу. Адже названі події знайшли своє втілення в пресі, яка стала важливим історичним джерелом.

Актуальність проблеми обумовлена можливістю визначити роль місцевої преси у висвітленні міжнародних подій. Аналіз публікацій про пакт Молотова-Ріббентропа на сторінках чернівецької газети «Час» дозволяє простежити, як світова спільнота того часу оцінювала цю подію, які аргументи використовували та які прогнози робили щодо її наслідків. Це допомагає сьогодні нам краще зрозуміти механізми, що призводять до великих воєн та порушення міжнародного права.

Вивченню преси Північної Буковини дослідники присвятили як загальні праці, так і окремі видання. Серед них варто відзначити публікації С.Костя [1], В.Шкляра [2], М.Романюка [3] та М.Галушка [4], О.Масана [5, с. 3–12], які розглядали пресу Північної Буковини як важливе історичне джерело для вивчення суспільно-політичного життя.

Газета «Час» виходила в Чернівцях з 1928 по 1940 рік і була одним з провідних буковинських видань того часу. На її сторінках публікувалися різноманітні матеріали, присвячені актуальним питанням внутрішнього та міжнародного життя. Роль газети «Час» у формуванні української преси, попри її значний вплив на суспільство, залишається малодослідженою.

Оскільки газета не мала розгалуженої мережі власних кореспондентів, редакція змушена була покладатися на матеріали з інших періодичних видань. Ця інформація подавалася у вигляді коротких повідомлень на сторінках газети, забезпечуючи читачів широким спектром новин зі світової політики. У кінці літа 1939 р. сторінки «Часу» були сповнені попередженням про загрозу нового глобального конфлікту, спричиненого протистоянням фашистських і комуністичних режимів.

Основний текст.

1939 р. був період напруженої політичної ситуації у Європі. Напередодні Другої світової війни Німеччина активно готувалася до агресії, а СРСР,

опинившись в умовах міжнародної ізоляції, уклав з Німеччиною пакт про ненапад, таємні протоколи якого передбачали розподіл сфер впливу в Європі. Оприлюднення секретних протоколів до пактів між СРСР і Німеччиною спровокувало хвилю звинувачень на адресу Радянського Союзу в співпраці з нацистами і співучасті у розв'язанні Другої світової війни. Ці звинувачення мали значні політичні наслідки для міжнародного іміджу СРСР.

В цілому цей документ привертав до себе увагу з самого початку. Тому для аналізу обрано саме статті з покликанням на періодику великих інформаційних компаній за кілька днів до і після укладання названої угоди. Новина здивувала не тільки лідерів держав по всьому світу, а й іноземні комуністичні партії та єврейські громади Європи [6]. Інформація захлиснула всі ЗМІ, адже все відбулося дуже швидко. Ще нещодавно велися антигітлерівські переговори з Британією та Францією, а тут такий розворот і підписання договору з Німеччиною, з назвою «Про ненапад». Найбільше обговорювалося питання: про який ненапад іде мова, якщо ці країни не мають спільного кордону [7].

Аналізуючи матеріали газети «Час», можна простежити, як українська преса відреагувала на загострення міжнародної ситуації в переддень Другої світової війни. В статті «Англійська і французька військові делегації покинули Москву» відзначено про короткий візит очільників цих делегацій до Москви та їхній подальший від'їзд [8]. Водночас, «Час» не лише фіксувала факти, а й намагалася проаналізувати складну міжнародну ситуацію та її можливі наслідки. Ці публікації свідчать, що редакція газети уважно стежила за розвитком подій і прагнула своєчасно інформувати читачів. Паралельно з цим, «Час» повідомляла про дипломатичні зусилля європейських держав, спрямовані на уникнення війни, і завіряння Англії і Франції про вірність своїм зобов'язанням захищати Польщу [9]. Однак, як зазначалося в газеті, всі ці спроби виявилися марними. Про це свідчить стаття «Гітлер не прийняв пропозиції Даладіє й мир висить на волоску»: прем'єр-міністр Франції Едуард Далад'є підготував послання до рейхсканцлера Німеччини Адольфа Гітлера як останню спробу залагодити всі проблеми мирним шляхом, але ці умови не були прийняті канцлером [10]. В

сучасній російсько-українській війні всі спроби президента Франції Е.Макрона провести перемовини з путіним мали такий же самий результат як і в 1939 р. Обидва режими чи Німеччини тоді, чи росії сьогодні використовують схожі методи для досягнення своїх цілей.

Публікації в газеті «Час», присвячені радянсько-німецькому договору, свідчили про загальну дезорієнтацію в міжнародних відносинах. ЗМІ намагалися знайти логічне пояснення цьому парадоксальному альянсу, однак всі спроби були марними. Британське агенство «Ройтерс» (Reuters), наприклад, звернуло увагу на те, що Німеччина, яка раніше активно боролася проти комунізму разом з Італією та Японією, сформувавши протягом 1936-1937 рр. Антикомінтернівський пакт, раптово уклала договір з СРСР. «Що є дуже дивним, – відзначено в статті, – бо німецький міністр закордонних справ Ріббентроп побудував свою кар'єру на основі боротьби проти комуністичного інтернаціоналізму» [11]. Цей факт поставив під сумнів всі попередні уявлення про міжнародну політику і викликав хвилю запитань щодо майбутнього Європи.

Британська газета «Дейлі Гералд» (Daily Herald) в статті «Запросини Совітів, щоб Райх починав якусь акцію» трактувала цей договір як дозвіл Німеччині розпочати війну [12]. Такий висновок базувався на порівнянні з попередніми подіями, зокрема з приєднанням Італії до антикомінтернівського пакту в 1937 р. Слова прем'єр-міністра Королівства Італія Беніто Муссоліні «Хай події [у Австрії] ідуть своїм ходом» свідчать, що Гітлеру дано «зелене світло» для початку австрійської кампанії, саме такого сигналу для старту він і чекав. Таким чином, західні ЗМІ намагалися створити негативний образ СРСР як держави, яка нібито підштовхує Німеччину до агресивних дій. Ці інтерпретації мали значний вплив на формування громадської думки в західних країнах і сприяли ескалації міжнародної напруженості.

Ця ж «Дейлі Гералд» в статті «Коли почалися російсько-німецькі розмови» [13] висловила обурення стосовно «совітської дволичності», зазначивши, що під час переговорів із західними країнами радянське керівництво одночасно вело таємні переговори з Німеччиною. «Адже у Берліні заявляють, що перші розмови

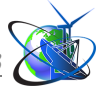

почалися в червні місяці, саме тоді, коли совітське правительтво переговорювало з західноєвропейськими державами». Це свідчить про те, що СРСР маніпулював як західними державами, так і Німеччиною, прагнучи отримати максимальні вигоди для себе. Така поведінка СРСР викликала недовіру з боку західних держав і підірвала його міжнародний авторитет. Звинувачення в «дволичності» стали одним із інструментів у інформаційній війні проти СРСР, яка велася західними країнами.

За повідомленнями румунського агентства «Радор» (Rador), французька амбасада (посольство) в Берліні виступила із закликом до своїх громадян бути готовими до евакуації. Такий крок є додатковим підтвердженням того, що Європа стояла на порозі великої війни, і Франція, очікуючи швидкого початку військових дій, вживала заходи для захисту своїх громадян на території Німеччини [14]. Таку ж ситуацію ми спостерігали напередодні російського вторгнення в Україну в лютому 2022 р., коли дипломатичні служби масово покидали Київ, що також свідчило про загострення міжнародної ситуації.

З Вашингтона агентство «Радор» повідомило, що Державний секретар США С. Уеллс терміново скликав нараду в Держдепартаменті для обговорення питань безпеки американських громадян, які перебувають за межами країни, у зв'язку з ризиком виникнення європейського конфлікту, акцентуючи на «забезпеченні життя й власності американських горожан в чужих краях на випадок конфлікту в Європі» [15]. Це повідомлення свідчить про зростаючу стурбованість США щодо можливості розв'язання великої війни в Європі. Американське керівництво розуміло, що цей конфлікт може мати серйозні наслідки для США, як в економічних, так і геополітичних питаннях.

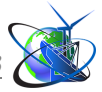
Підсумком європейського настрою станом на кінець літа є стаття «Велика промова Чемберлена в палаті посполитих» і «Радор» передає з Лондону зміст цієї 30 хв промови, вказуючи водночас на її основні моменти. По-перше, Польща, опинившись в центрі конфлікту, «готова противитися всякому нападові на незалежність її держави ... але й тепер готова переговорити з німцями для мирного налагодження спірних питань» [16]. По-друге, Німеччина, завдяки

інтенсивній військовій підготовці, вже готова до агресивних дій. Велика Британія, усвідомлюючи неминучість кризи, зазначає, що «наші зобов'язання супроти Польщі й інших держав залишаються незмінними», водночас готується до оборони і закликає до мирного вирішення конфлікту. «Не від нас залежить чи буде мир, чи війна. Однак хочу сподіватися, що ті, які мають відповідальність в цьому напрямку, призадумаються над долею мільйонів людей, що залежатиме від їх поступливості», – завершив свій виступ Чемберлен [16].

Напередодні британський канцлер виступив на зборах канадського правничого товариства у Квебеку і заявив, що «Англія скоріше буде воювати, а не допустить того, щоб Гітлер контролював Європу. Якщо він не послухає застережень, які стільки разів зроблено німецькому й італійському народові це доведе до війни» [17]. Якщо питання війни було дуже тонким, то виступ британського канцлера ще більше загострив і без того напружену міжнародну ситуацію. Можна виділити два діаметрально різних наслідки цього виступу: сприяти зміцненню антигітлерівської коаліції і посилити тиск на Німеччину або як один із останніх поштовхів до початку Другої світової війни. Хоча Британія, як одна з провідних європейських держав, насамперед прагнула стримати агресію Німеччини.

Досить цікавою є стаття «Англійська пересторога перед союзом з Совітами» [18]. Професор університету в Единбурзі Чарльз Саролеа написав цю статтю ще в 1939 р., але вона виявилася надзвичайно пророчною і актуальною навіть сьогодні. «Совітський Союз не маленька держава, навпаки вона дуже велика, але це велетень на глиняних ногах. Без сумніву – багатства країни Совітів величезні, але нужда населення ще більша, бо від років голодують у Совітах мільйони». Ці слова вказують на внутрішні проблеми СРСР, такі як голод, репресії та економічну нестабільність. Водночас він стверджує, що зовнішня міць СРСР є оманливою, а його економіка не здатна витримати тривалу війну, адже «Совітський Союз має, кажуть, 16 млн армію, але що це за військо, коли його командирів цілими гуртами розстрілюють за найгірші протидержавні злочини». Економічна ситуація в СРСР змушувала б країни Заходу взяти на себе утримання

цієї величезної армії як амуніцією, так і зброєю.

Тут же підіймається питання: чи може бути справді союз з СРСР? Автор підкреслює, що СРСР не може бути надійним союзником для західних демократій через різницю в ідеологіях та економічних системах. Він також наводить приклади з історії, які свідчать про ненадійність СРСР у міжнародних відносинах. Ще у 1924 р. проф. Саролеа написав у книзі «Impressions of Soviet Russia», що «єдиним совітським артикулом на експорт є «революційна пропаганда» [19]. І запитує у офіційних керманичів західних держав, що так «побиваються тепер за союзом з Совітами, чому Польська республіка відмовляється від радянської військової допомоги, чому не рветься за допомогою до своєї найближчої східної сусідки – «большевицької великодержави».

Питання довіри до авторитарних режимів, яке піднімає Саролеа, залишається актуальним і сьогодні. Аналізуючи взаємини СРСР з іншими державами, бачимо, що ці відносини мали катастрофічні наслідки. Розірвання дипломатичних відносин з 19 країнами та небажання демократичних держав, таких як Швейцарія, співпрацювати з СРСР – прямі наслідки такої політики. Ці приклади підтверджують, що співпраця з СРСР часто призводила до підриву демократичних інститутів та посилення авторитаризму [18]. Стаття Чарльза Саролеа, безсумнівно, була важливим внеском у політичну дискусію про СРСР. Вона відображала певні побоювання щодо радянського режиму, які були поширені в західних країнах у той час.

Вашингтонський кореспондент британської агенції «Ройтерс» передавав, що СРСР свідомо затягуючи переговори з Францією і Англією, фактично дозволив Німеччині розпочати агресивні дії проти Польщі та потенційно проти балтійських країн, «які відмовилися від військової допомоги Совітів» [20].

В цьому контексті всіх цікавить питання, висвітлене в статті «Чи Злучені Держави Америки будуть умішуватися в європейську війну?» [21]. Французька агенція «Авас» (Agence Navas) наводить результат опитування в США, які свідчать, що більшість американців (75%) підтримують ідею втручання США у майбутній війні в Європі. Водночас, серед тих, хто виступає проти прямого

військового втручання, значна частина (45%) підтримує надання військової допомоги демократичним державам Європи поставкою зброї, амуніції й харчів. Історичний досвід США, зокрема участь у Першій та Другій світових війнах, сформував у американців уявлення про США як світового лідера і захисника демократії. Тому питання актуальне і сьогодні: чи будуть США далі допомагати Україні, попре неоднозначну політику президента і республіканської партії.

Політика США досить часто відображає думку власних громадян, яка могла вплинути на рішення американського уряду і збільшити ймовірність участі США у конфлікті. Справді підписання пакту Молотова-Ріббентропа стало каталізатором процесів, які призвели до втягування США у Другу світову війну. Зміна міжнародної ситуації та зростання загрози з боку тоталітарних держав переважили аргументи прихильників нейтралітету. Неодноразово вони зазначали, що зброя, надана Великобританії та Франції, може потрапити до СРСР, що посилювало б його військовий потенціал, і саме цим оправдовували свій опір: «ніби помагаючи Англії і Франції фактично допомагали б і Світам. Але оскільки тепер це вже не відповідає дійсності, СРСР перейшов на бік Німеччини» [22]. США були змушені переглянути свою зовнішню політику і взяти активну участь у боротьбі проти агресії.

Американське агенство «Юнайтед Прес» (United Press International), відзначає, що американські дипломати занепокоєні напруженою ситуацією в Європі, однак вважають, що військовий конфлікт не є неминучим. Вони припускають, що великі держави наразі намагаються вирішити існуючі суперечності політичними засобами, сподіваючись досягти своїх цілей без застосування сили. США, згідно з заявою одного з високопоставлених дипломатів, планують і надалі дотримуватися нейтралітету у європейських справах. В той час як держави гітлерівської коаліції «Осі», не розпочинають радикальних кроків, оскільки чекають «наслідків цієї пресової кампанії та дипломатичні маневри, які мали б дати їм перемогу без війни». Незважаючи на прагнення уникнути війни, існує ризик раптової ескалації конфлікту [23].

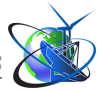
Висновки.

Аналізуючи матеріали світової преси 1939 року, слід відзначити, що підписання пакту між СРСР та Німеччиною стало несподіванкою для світової спільноти, викликавши хвилю здивування і запитань. Пакт радикально змінив розклад сил в Європі і поставив під сумнів існуючий світовий порядок. Водночас договір спричинив значне загострення міжнародної ситуації і прискорив початок Другої світової війни. Найбільше обговорювалися в пресі питання щодо мотивів СРСР і Німеччини, що спонукало ці дві країни до укладення такого договору, зради СРСР інтересів демократичних країн, наслідків для безпеки Європи та ймовірність початку війни, роль США і можливість втручання США у європейський конфлікт.

Пакт Молотова-Ріббентропа залишає глибокий слід в історії України. Його наслідки продовжують впливати на сучасну політику і безпеку держави. Однак, розуміння історичних причин дозволяє нам краще протистояти сучасним викликам і будувати сильну та незалежну Україну.

Література:

1. Кость С.А. Західноукраїнська преса першої половини ХХ ст. у всеукраїнському контексті (засади діяльності, періодизація, структура, особливості функціонування). Львів: ВЦ ЛНУ ім.Івана Франка, 2006. 514 с.
2. Шкляр В. І. Преса як засіб міжнародного спілкування. К.: ІСДО, 1997. 24 с.
3. Романюк М. М. Українська преса Північної Буковини як джерело вивчення суспільно-політичного життя краю (1870–1940 рр.): автореф. дис... д-ра іст. наук: 07.00.06. Київ, 2000. 36 с.
4. Романюк М.М., Галушко М.В. Українські часописи Північної Буковини (1870– 1940 рр.): іст.-бібліограф. дослідження. Львів: Фенікс, 1999. 428 с.
5. Засоби масової інформації Чернівецької області / Упоряд. Б. Загайський, О. Сенчук. Чернівці, 1996. 96 с.
6. Переполюх у Парижі й Лондоні. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 26 серпня.

C.1.

7. По оголошенню підготовки до підписання німецько-сов.договору ненападу. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 25 серпня. С.1.

8. Англійська і французька військові делегації покинули Москву. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 29 серпня. С.1.

9. Довкруги німецько-совітського договору про ненапад. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 29 серпня. С.2.

10. Гітлер не прийняв пропозиції Даладіє й мир висить на волоску. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 31 серпня. С.1.

11. В середу підписано німецько-совітський договір про ненапад. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 26 серпня. С.1.

12. «Запросили Совітів, щоб Райх починав якусь акцію». *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 26 серпня. С.1.

13. Коли почалися російсько-німецькі розмови. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 26 серпня. С.2.

14. «Радор» повідомляє. *Газета «Час»(Чернівці)*, 1939. 27 серпня. С.1.

15. Становище З.Д.А. на випадок конфлікту в Європі. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 27 серпня. С.1.

16. Велика промова Чемберлена в палаті посполитих. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 29 серпня. С.1.

17. Велика Британія не дозволить Гітлерові запанувати над Європою». *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 25 серпня. С.3.

18. Англійська пересторога перед союзом з Совітами. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 25 серпня. С.4.

19. Sarolea, Charles. Impressions of Soviet Russia. Published by London, E. Nash & Grayson, Limited, 1924. 276 с.

20. Американські правительственні круги вважають новіші події за жорстокий удар організованому Англією мировому фронтові. *Газета «Час» (Чернівці)*, 1939. 26 серпня. С.2.

21. Чи Злучені Держави Америки будуть умішуватися в європейську війну?

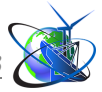
Газета «Час» (Чернівці), 1939. 25 серпня. С.2.

22. З.Д.А. допоможуть Англії й Франції. Газета «Час» (Чернівці), 1939. 31 серпня. С.1.

23. «Європа в критичнім положенні». Газета «Час» (Чернівці), 1939. 27 серпня. С.3.

Literature:

1. Kost S.A. Zakhidnoukrainska presa pershoi polovyny KhKh st. u vseukrainskomu konteksti (zasady diialnosti, periodyzatsiia, struktura, osoblyvosti funktsionuvannia). Lviv: VTs LNU im.Ivana Franka, 2006. 514 s.
2. Shkliar V. I. Presa yak zasib mizhnarodnoho spilkuвання. K.: ISDO, 1997. 24 s.
3. Romaniuk M. Ukrainska presa Pivnichnoi Bukovyny yak dzherelo vyvchennia suspilno-politychnoho zhyttia kraiu (1870–1940 rr.): avtoref. dys... d-ra ist. nauk: 07.00.06. Kyiv, 2000. 36 s.
4. Romaniuk M.M., Halushko M.V. Ukrainski chasopysy Pivnichnoi Bukovyny (1870– 1940 rr.): ist.-bibliohraf. doslidzhennia. Lviv: Feniks, 1999. 428 s.
5. Zasoby masovoi informatsii Chernivetskoï oblasti / Uporiad. B. Zahaiskyi, O. Senchuk. Chernivtsi, 1996. 96 s.
6. Perepolokh u Paryzhi y Londoni. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 26 serpnia. S.1.
7. Po oholoshenniu pidhotovy do pidpysannia nimetsko-sov.dohovoru nenapadu. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 25 serpnia. S.1.
8. Anhliiska i frantsuzka viiskovi delehatsii pokynuly Moskvu. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 29 serpnia. S.1.
9. Dovkruhy nimetsko-sovitskoho dohovoru pro nenapad. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 29 serpnia. S.2.
10. Hitler ne pryiniav predlozhennia Daladiie y myr vysyt na volosku. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 31 serpnia. S.1.
11. V seredu pidpysano nimetsko-sovitskyi dohovir pro nenapad. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 26 serpnia. S.1.
12. «Zaprosyny Sovitiv, shchob Raikh pochynav yakus aktsiiu». Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 26 serpnia. S.1.
13. Koly pochalysia rosiisko-nimetski rozmovy. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 26 serpnia. S.2.
14. «Rador» povidomliaie. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 27 serpnia. S.1.
15. Stanovyshche Z.D.A. na vypadok konfliktu v Yevropi. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 27 serpnia. S.1.
16. Velyka promova Chamberlena v palati pospolytykh. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 29 serpnia. S.1.
17. Velyka Brytaniia ne dozvolyt Hitlerovi zapanuvaty nad Yevropoiu». Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 25 serpnia. S.3.
18. Anhliiska perestoroהa перед soiuzom z Sovitamy. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 25 serpnia. S.4.
19. Sarolea, Charles. Impressions of Soviet Russia. Published by London, E. Nash & Grayson, Limited, 1924. 276 s.
20. Amerykanski pravytelstvenni kruhy vvazhaiut novishi podii za zhorstoky udar orhanizovanomu Anhliieiu myrovomu frontovi. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 26 serpnia. S.2.
21. Chy Zlucheni Derzhavy Ameryky budut umishuvatysia v yevropeisku viinu? Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 25 serpnia. S.2.
22. Z.D.A. pomozhut Anhlii y Frantsii. Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 31 serpnia. S.1.
23. «Yevropa v krytychnim polozhenni». Hazeta «Chas» (Chernivtsi), 1939. 27 serpnia. S.3.

Abstract. *The article examines how the press in Bukovyna reflected international events on the eve of World War II using the example of the response to the Molotov-Ribbentrop Pact in 1939. It examines how different countries and media perceived this landmark event, which became the precursor of the Second World War. It is noted that the pact's signing surprised the world community and caused all kinds of responses; the pact radically changed the geopolitical situation in Europe and questioned the existing world order. At the same time, it is emphasized that the media played a key role in shaping public opinion and interpreting the events following their political views.*

The materials of the Ukrainian and world press of that time have been considered in detail, and the reactions of different countries have been noted. Although surprised and disappointed by the actions of the Soviet Union, Great Britain and France continued diplomatic efforts to prevent war. The American media discussed the possibility of US intervention in the European conflict. Particular attention has been paid to the analysis of the materials of the Chas newspaper, which helps to trace how the Ukrainian press reflected the tensions of the pre-war period.

Keywords: *Molotov-Ribbentrop Pact, World War II, mass media, Chas newspaper, international relations, political analysis.*

Статтю надіслано: 28.02.2025 р.

© Дробіна Л.М.